

Madarassy István ötvös- és szobrászművész

*A magyar név megint szép lesz,
Méltó régi nagy híréhez!*

– hangzik szívünkben Petőfi Sándor *Nemzeti dal*ának e két sora, amikor Madarassy István műveivel találkozunk. S örömmel látjuk, hogy az 1848-as pesti márciusi ifjak vezérének próféciája napjainkban is valósággá válik! Ezt igazolja Madarassy István közel fél évszázados munkásságának hazai és nemzetközi elismertsége.

Madarassy István művészcsaládban született, apai és anyai ágon egyaránt jeles művészfelmenői vannak. Édesapja, Madarassy Walter (1909–1994) az 1930-as, '40-es évek kiemelkedő szobrász- és éremművésze, nemcsak a fiai művészi pályájának az elindulását segítette, hanem hosszú évtizedeken át mellettük állva biztos mércét jelentett számukra a művészi igényesség, a hazafiság és a keresztény világnézet tekintetében. Madarassy Istvánnak a rézlemez anyaga, csillogása már édesapja műtermében – a gyermekkorától kezdve – a szívéhez nőtt. Már ekkor megismerte a rézlemez technikai megmunkálásának a rejtélyeit, és egyénien továbbfejlesztve őket kialakította saját, egyéni művészi világát, amelyben a gondolaté a vezérelv! Petőfi Sándor hitvallását követve tudja, hogy a művész feladata „vezetni a népet a Kánaán felé”. S az adott, időszerű, nemzetépítő gondolat hozza magával a legmegfelelőbb, legexpresszívebb formai megjelenítést. Madarassy István derűs, életvidám, harmonikus, optimista ember.

A művészi családi légkörben felnövekvő gyermek számára nem volt kétséges, hogy édesapja hivatását választja. Rendszeres művészeti tanulmányait az ország legjobb művészeti középiskolájában, a budapesti Török Pál utcai Kisképzőben kezdte 14 évesen, 1967-ben érettségizett az ötvös szakon. Itt szakmunkás bizonyítványt is szer-

zett. Az Iparművészeti Főiskolára csak másfél évre rá, 1968 őszén jutott be, mivel a szocialista Magyarország igyekezett megnehezíteni az értelmiségi szülők gyermekeinek a továbbtanulását. De az erős akaratú ifjú közben, 1967–68-ban a Nemzeti Múzeum fémrestaurátori műhelyében dolgozott. Az itt szerzett gyakorlat és anyagismeret nagymértékben hozzájárult a későbbi művészi kibontakozásához, s lehetővé tette, hogy olyan kiemelkedő megbízásokat kapjon, mint például a Budapesten a Parlamenttel szemben lévő Hauszmann Alajos tervezte Legfelsőbb Bíróság – Curia, ma Néprajzi Múzeum – pompás palotájának az oromzatán álló Triga restaurálása. (Triga – a három paripa által száguldó diadalkocsi, amely egykor Justitia, az igazság mindenek felett diadalmaskodó alakját vitte győzelemre.) A Nemzeti Múzeum régi ötvöstárgyai fordították a figyelmét fokozottabban a korábbi évszázadok neves mestereinek a munkásságára. A magyar Szentpéteri Józsefnek (1781–1862), a „magyar Cellininek”, a 19. század legnagyobb magyar ötvösművészeinek az egyik fő alkotását, az 1851. évi londoni világkiállításon bemutatott *Buda visszafoglalása* című vörösréz domborművét is itt, a Magyar Nemzeti Múzeumban ismerhette meg.

Az Iparművészeti Főiskolán 1968 és 1973 között Engelsz József ötvösművész vezetése mellett folytatta művészi tanulmányait, valamint mestere volt Gerzson Pál festőművész és Illés Gyula szobrászművész is. 1973-ban szerezte meg a művészi diplomát. 1977-től elindult az önálló művészetét bemutató kiállításainak hosszú sora, amely hazánkban és a nagyvilágban egyre nagyobb lelkesedéssel vonzza a művészetszerető embereket. Művészi hitvallását így öntötte szavakba:

„Úgy gondolom, csak akkor válik a kép képpé, a szobor szoborrá, a szoborkép szoborképpé, ha a tűz és a láng által a lelket is sikerült beléjük olvasztanom.”

Madarassy István gazdag munkásságából az alábbi bemutatás csak ízelítőt tud adni, de remélem, hogy felkelti az olvasó érdeklődését, hogy eredetiben megismerje az alkotásait, és meggyőződjék arról, hogy művészünk nagymértékben hozzájárul Petőfi Sándor fent idézett próféciájának beteljesüléséhez. Műveit számos európai országban mutatta már be, ezenkívül New Yorkban is. A 2011-ig terjedő munkásságát az ebben az évben megjelent pompás *Album* a teljesség igényével ismerteti, jeles személyiségek – Mádl Ferenc, Szokolay Sándor, Fekete György, Bogyay Katalin, Korzenszky Richárd, Barsi Balázs, Gyurkovics Tibor – és szaktekintélyek – Dávid Katalin, Supka Magdolna, Dvorszky Hedvig, Feledy Balázs, Kürthy András, Giuseppe Amadei, Manuela Bartolotti-Ablondi, Isaac Ortizar – írásaival, amelyek más és más oldalról közelítik meg és jellemzik művészünkét.

Jelen tanulmányunkban úgy engedünk bepillantást Madarassy István művészetébe, hogy megemlítsük a hatalmas oeuvrejét jellemző főbb témákat, hogy ezáltal is nyilvánvalóvá váljék a művész elkötelezettsége a magyarság és az európai kultúra iránt.

A főbb témák a következők:

– *A magyar történelem kimagasló személyiségei*: Szent István király, Boldog Gizella királyné, Szent László király, Szent Erzsébet, Jolánta, Margit királyné, Janus Pannonius, Széchenyi István, Hommage à Liszt Ferenc, Csontváry, Bartók Béla: *Cantata profana*.

– *A kereszténység pillérei*. Az előkép: Noé, A Jó Pásztor, A Szentlélek, A négy evangélista, Keresztelő Szent János, Szent Benedek, Assisi Szent Ferenc, Szent Egyed-Eligius, Szent Krisztof, Szent Januárusz stb.

– *Az európai szellemi élet nagyjai*: Dante, Villon, Cervantes, Velázquez, Goldoni, Verdi (Nabucco-plakát, díszletek),

– *szimbólumok*:

– FA: *Cantata profana*, Tudás fája, A Liget lánya, Vidám és szomorú, Életfa (Pápa, házasságkötő terem és érem), Napsugárfák, Hommage à Csontváry I–II., Mátraházi virágzás, Lomb és gyökér,

– MADÁR: tatabányai Turul (restaurálás), nagytarcsai Turul, Mádl Ferenc-érem, Ők ketten, Ő egyedül, Ők hárman, Lélekmadár szignóval I–III.

– KÉZ: Örökmécses (Sopron), A festő, A rajzoló, Örök oboás, A költő, Hommage à Liszt, Mester-ecset, Viktória, Miatyánk, Barátság, Az Isten ujjja, Figyelem, Szőlőfürt,

– SZŐLŐFÜRT: Szőlőt taposó, Szőlőhordó, Bacchus,

Szent Kristóf

Szőlőtaposó

– TŰZ: Tabernákulum (Sopron), Merkúr (SOTE),

– *Restaurálás*: Triga (Budapest, a mai Néprajzi Múzeum oromzatán), tatabányai Turul, kandeláberek a pesti Szent István-bazilika szentélyében,

– *Iparművészeti dekoráció*: a/ történeti környezetben: csillárok: Budapest, Földtani Intézet, Vigadó

b/ kortárs építészeti térben: Miskolc, Szőnyi István terem: oszlop és korlát,

Perinaldo, falikép, Budapest, PomoD'oro étterem

templombelsők: Budapest, Gazdagrét, Magyar Szentek temploma, Káposztásmegyer, Sopron

c/ díszletek a Kolozsvári Magyar Opera Verdi *Nabucco* előadásához

d/ dísz- és használati tárgyak

– *Érmék*

– *Rajzok, akvarellek*: Díszlettervek Verdi *Nabucco* c. operájához, útirajzok (Velence, Párizs, Szentföld),

Dante: Isteni színjáték: 100 énekhez 100 rajz.

A fenti nyolc csoportban is csak példaképpen említettünk néhány művet, és az alábbiakban közülük is csak egy-egy alkotást mutatunk be, amivel szeretnénk közelebb hozni az olvasót Madarassy István művészetéhez. Reméljük, hogy készíttetés is fognak érezni a művész alkotásainak közvetlen megismerésére.

Művésznünk élete legnagyobb elismerését 2000-ben kapta, amikor hazánk az állami létünk millenniumát ünnepelte. Ekkor a köztársasági elnökünk, Mádl Ferenc és a miniszterelnökünk, Orbán Viktor vezette küldöttség zarándoklattal ment Rómába II. János Pál pápához, hogy megköszönje a pápaság 1000 évvel ezelőtti hathatós támogatását az önálló államiségünk, királyságunk megteremtéséhez. Az 1000 éves országunk köszönetét Madarassy István **Szent István királyt** és **Gizella királynét** megjelenítő pompás, egész alakos vörösréz szobraival fejezték ki. Ez a két szobor azóta a Vatikáni Múzeum kincse.

Ebben a múzeumban e műalkotások láttán megismerheti a nagyvilág, hogy ki a magyar. Ki volt az az uralkodó, aki – Isten és a pápa segítségével – olyan szilárd alapra helyezte Magyarországot a Kárpát-medencében, hogy a legkegyetlenebb háborúk, politikai viharok sem tudták megsemmisíteni. Madarassy István Szent István királya élő. Ez a király él! Ez a határozott, bölcs, békés, nyugodt férfi a 21. században is üzen a nemzetnek és Európának. Arcáról és fénylő alakjáról rendíthetetlen jelleme és mély meggyőződéses hite sugárzik. Sziklaszilárdan áll a hófehéren tündöklő kőtalapzaton, amely a lelke tisztaságát hangsúlyozza. Aranysárga palástja nyitott, ami hirdeti nemzete nyitottságát minden igazi értékre, amelyek között az egyik legfontosabb az őseink hagyománya, amelyet a jobbában tartott 6. századi perzsa kristálygömbbel koronázott királyi jogar képvisel. Nemzetünk életének másik alappillére a kereszténység, amelynek jelképét a baljában tartott országalma képviseli. Amíg a népünk erőteljesen megtartja e két pillért, addig lesz tekintélye a világban. A művész nagy szeretettel jelenítette meg Szent István királyunkat, aki az ő személyes védőszentje és példaképe is. A fején hangsúlyosan emelkedik a korona, amely jelzi uralmának európai elismertségét és országának függetlenségét.

Balról: Madarassy István, Mádl Ferenc és II. János Pál pápa

István király feleségét, a bajor Gizella királynét is mély rokonszenvvel mintázta meg Madarassy

István. Fátyolba burkolt arca fájdalmat, szomorúságot sugároz. Sudár alakja, előkelő testtartása és sajátosan fénylő ruházata a német-római császári bátyja előkelőségét idézi. Ő az, aki István király oldalán nagy szerepet töltött be népünk keresztény hitének megerősítésében. A jobbában tartott templomtorony erre utal. A fiait eltemető édesanya Istenben lel vigasztalást. A történeti Gizella királynőre utaló vonások ellenére is Madarassy Gizella királynéja a kortársunk. Női eszménykép a 20–21. században is. Mély érzésű, erős asszony!

Szent László királyunkat, akinek a jelen 2017-es évben a trónra lépésének 940., szentté avatásának 825. évfordulóját ünnepeljük, Madarassy István a szent arcvonásait fenséges tisztelettel megörökítő, Győrött őrzött herma életrekelésével állítja elénk. A régmúlt dicsőségét idéző díszes aranykeretből szuggesztív tekintettel tekint ránk az egész Európa által nagy tiszteletben álló hős lovagkirály. Alakja áttöri a képeret határait. Megszólíttatja őt a művész: Figyelj rám kedves 21. századi magyar! Törvényeim ma is érvényesítened kellene, ha boldog akarsz lenni, ha meg szeretnéd tartani hazádat Európában. Győzni önmagad felett és ellenségeid felett csak a Mindenható segítségével lehet! Erről a sokatmondó arcról próbáljunk olvasni! Sugárzik róla a mély, az élő istenhit és az erények egész sorozata! Az erő és az irgalom. Szent László nemcsak megbocsátani tudott a nagyapját elűző és megvakított Szent István királynak, hanem szentté is avattatta, követte tanítását, útmutatását. Csodálatos harmóniában egyesül László király arcában a realitás és az azon messze túl látó misztika.

Madarassy István büszke az Árpád-ház dicső szentjeire. Szeretné, ha minden honfitársához eljuttathatná a szívében égő boldog öntudatot, hogy nincs Európában még egy királyi család, amely már a 11. században, 1083-tól kezdve ott ragyogott a Paradisóban, az Isten dicsőségében, egész Európa tiszteletétől övezve.

A szent királyok családjában a gyermekek is szentek lettek, Szent István fia, Imre, és Szent László lánya, Piroska is, aki Bizáncban mint császárné mutatta fel a magyar név kiválóságát.

Szent István, a "törvényalkotó"

II. András királyunk is beleírta nevét Európa történetébe: 1217-ben nagy kereszties hadjáratot vezetett a Szentföldre. De ennél is nagyobb hírnevet szerzett a magyar névnek a lánya, **Szent Erzsébet**. Ő az öt világrészen a karitás, a szeretet legismertebb példaképe. Madarassy István őt is, mint Szent László királyt, széles, ékes aranykeretben ábrázolja. Miért? Mert ezzel az ábrázolt fokozott tiszteletét jelzi, akit a szobánk falára helyezve, állandóan magunk előtt kell látunk! Szeretnünk és követnünk kell a példáját! Ettől lesz nemzetünk a következő 800 évben is példakép a világ számára. Ő is áttöri a pompás keretet. A szeretet találékony, nem lehet adott keretek közé szorítani. Arca átszellemült, szemét lesüti, elgondolkodik nemzete 21. századi sorsa felől: hová tűnt a szeretet az elesett, a szegény iránt? De művésznünk optimista, a vörösréz fénylő fényével megjelenített alakja átmelegíti az önző, anyagias 21. századi ember szívét, s a nemzeti színű szalaggal átkötött tündöklő rózsaszálak illata megérinti a lelkét: talán Erzsébet a jobbik részt választotta... Az arcát keretező dekoratív fehér fátyol nemcsak technikai bravúr, hanem Erzsébet egyéniségének, lírai lelkületének leg-

szebb jellemzője: az egyszerűségben rejlő nagyszerűség sugárzása.

Erzsébet példája különösen nagy hatást gyakorolt unokahúgaira, IV. Béla király lányaira: Jolántára, Kingára, Konstanzára és Margitra. Valamennyien elnyerték a szentek koronáját. Margit a vörösréz szívárványszíneiben tündöklő alakja alázatosan lehajtja a felét, s mindkét kezével szorosan tartja Krisztus töviskoszorúját. Engeszteli Istent népe bűneiért. Áldozatul adja hazájáért a fiatal életét. S lebbenő fehér fátyla az Istenhez szálló gondolatait kíséri.

A **Hommage à Liszt Ferenc** c. mű a világhírű magyar zeneköltő és bravúros zongoraművésznek állít emléket: a zongora klaviatúrájának egy részletén súlyosan, mély átérzéssel billentő Mester két kezét mutatja be, amelyek – az előadás drámai hevében – éppen átnyúlnak egymás felett. A dallamot erőteljesen megszólaltató ujjak vibrálóan fénylő megmintázása hallatni engedik a *Magyar rapszódia* akkordjait. A 19. században Európa legjelentősebb zenei központjaiban – Bécs, Párizs, London, Róma, Weimar, Szentpétervár, s természetesen Budapest – hatalmas tiszteletnek örvendő Liszt Ferenc (1811–1886) emlékéért megjelenítő művét is díszes aranykeretbe helyezi Madarassy István, mint az európai kultúra valamennyi kiemelkedő alkotójának az általa megjelenített alakját (Villon, Cervantes, Velázquez, Kolumbusz vagy éppen a velencei dózse portróját).

Széchenyi István Nagycenken, a Széchenyi-kastélyban lévő egész alakos szobrát is nagy szimpátiával mintázta meg Madarassy István, mint akinek éppen úgy példaképe a 19. század nehéz évtizedeiben, a reformkorban és a Bach-korszak önkényuralmában hősiességű nemzetépítő gróf, mint az államalapító Szent István király. Mindketten európai méreteken gondolkozó, kiemelkedő képességű államférfiak, de a magyar történelemnek két teljesen más történelmi korszakában. István király a magyarság Európa-híres 10. századi fejedelemségének örököse, aki az Ot-tó-kori hatalmas Német-római Császárság szomszédságában a császárságtól teljesen független államot hozott létre, amelynek az uralkodóját a császárral azonos szertartással szentelték király-

lyá. Széchenyi István (1791–1860) pedig a török hódoltság 150 évének muszlim pusztítása után a Habsburg-hódítók szorításából szabadulni kívánó nemzetünk gazdasági és politikai újjáépítője. Érdemes összevetnünk a Madarassy István alkotta két jellemábrázolást. Nem mellékes a két szobor keletkezésének évszáma sem: 1986 és 1999. A művész a saját korában él, és elsősorban a saját korához szól. Halljuk meg üzenetét, és kövessük azt! A mai kor rendkívül nehéz politikai viszonyai között merítsünk erőt mindkét hős életpéldájából!

A *Kereszténység pillérei* témához kapcsolható Madarassy-művek között elsőként kell megemlítenünk az Ószövetségből vett **Noé bárkája** c. remekművet. A mű főszereplője Noé, a feddhetetlen életű férfiú, az emberiség második ősatya, pátriárka, istenfélő ember egy istentelen korban. Történetét *Mózes első könyve* mondja el, a képzőművészet számtalanszor ábrázolta. A leghíresebb közülük Michelangelo freskója a Vatikánban, a Sixtus-kápolna mennyezetén. Madarassy István műve teljesen más. A 21. század emberét kívánja megrendíteni. Ráébreszteni, hogy Isten az egyetlen Úr. Ő a világmindenség teremtője és egyetlen, mindenható ura. Noé hitt benne, és megmenekült! Az emberek bolondnak nézték, amikor Isten parancsára a hatalmas bárkát

Noé bárkája

építette. Kinevették... Noé nem törődött velük. Ő Istenre hallgatott, s Isten beváltotta ígését. Szivárvánnyal jelezte, hogy megbocsát az emberiségnek, s nem lesz többé vízözön.

Ez a hét sugárívű szivárvány koronázza Madarassy István Noéját. A bárka kicsiny, sziklán áll. A mű központját Noé arca képezi. Fájdalmas arc, amelyen mély barázdákat vájt a sok szenvedés, de Noé nem tört össze, rendíthetetlenül bízott Istenben, teljesen ráhagyatkozott. Ezzel érdemelte ki az Isten békekötését az emberiséggel, a szivárvány megjelenését. Jobbjával a Madarat bocsátja útjára, amely magát a művészt jelképezi, aki szárnyaló, optimista egyéniségével meg is jeleníti a nevében szereplő madarat, a lélek jelképét. Noé a baljában könyvet tart, a *Bibliát*, amely a könyvek könyve, az Isten üzenete az emberiségnek, tehát nekünk is.

Keresztelő Szent Jánost, Jézus előhírnökét megrendítően szuggesztív megjelenítésben állítja eléink Madarassy István a káposztásmegyeri Szentháromság-templom keresztelőmedencéjének tetején. A böjtöléstől szinte légiessé váló askéta próféta mezítláb áll a kősziklán, baljában hosszú szárú, magas keresztet tart, s a jobbának beszédes ujjával erre a keresztre mutat rá. Szenvedélyesen ostromozza az embereket, bűnbánatra buzdítva.

Jézus alakját többször is megmintázta, közülük az egész alakos Jó Pásztort emeljük ki, akinek az arcán meglepően egyesül a szerető jóság az isteni hatalommal. S mindez egy idős pásztor alakjában áll eléink, aki vállára veszi az elveszett, eltévelyedett bárányt, akivel élénk párbeszédet folytat. Ez a meglepődő bárány a 21. század emberének a jelképe. Jézus a jobbában a pásztor kampós botját tartja, amellyel kimentette a szakadékba zuhant, elveszett báránykát.

A tiszazugi Cserkeszőlőn, Szolnok megyében, a gyógyfürdőjéről híres községben találkozhatunk Madarassy István két további remekművével, a **Fatimai Szűz Mária** és **Szent Benedek** egész alakos ábrázolásával. Az I. világháború borzalmi közepette Portugáliában megjelenő Istenanya nagy részvétellel üzen az emberiségnek: megtérésre serkent, amely a béke előfeltétele. A világ békéje csak az emberek szívében

megszületett béke, megbocsátás útján valósulhat meg. A vörösrézből hajlítással kialakított, fénylő, díszesen egyszerű öltözetű szerető menyeyi édesanya alakját fehér palást borítja, amely ugyancsak vörösrézből készült.

Szent Benedek (480–547) Európa fő védőszentje, az első nyugati szerzetesrend, a benecések alapítója és első apátja. Ők vetették meg az európai kultúra alapjait, s mindmáig ápolják. Madarassy István nagy együttérzéssel jeleníti meg a Nyugat-római Birodalom bukásának (476) és a germán királyság kialakulásának válságos évtizedeiben élt nagy műveltségű, mélyen a világ folyásán és az ember feladatáról, céljáról elgondolkodó férfiút. Testetlen alakja jól jelzi, hogy teljesen a keresztények Istenének szentelte életét. Jobbjában a Jó Pásztort, Jézust követve tartja az apáti pásztorbotot, a baljában pedig írásait, mindenekelőtt a szerzetesi élet szabályzatát tartalmazó könyvet tárja a világ elé.

Szent Benedek

Az európai szellemi élet nagyjainak bemutatása a nagyműveltségű Madarassy István munkásságában külön fejezetet képez. Végigkíséri egész életét. Költők, írók, képzőművészek, zenészek és feltalálók, mind ott ragyognak a művész egén, a Parnasszusán. Közülük is különös

szeretettel fordul a zenészek felé. Giuseppe Verdi *Nabucco* c. operájának a kolozsvári előadásához díszleteket készített vörösrézből a kolozsvári Magyar Opera számára, aminek előkészületeit számos rajzvázlat kísérte.

Madarassy István élvezettel fordul minden szellemi érték felé. Így 1994-ben nagy örömmel vett részt a ravennai Nemzetközi Dante Biennálén *A pokol kapuja* című alkotásával, és elnyerte a kiállítás aranyérmét.

Ettől kezdve művésznünk még inkább elmerült Dante halhatatlan művének, az *Isteni színjáték*-nak az olvasásában és mély filozófiai, történeti, vallási, művészi gondolatainak rajzi, majd ötvöszobrászi megjelenítésében.

1996-ban a *Purgatórium kapuja*, 1998-ban a *Paradicsom kapuja* című alkotásával szerepelt Ravennában a nemzetközi biennálén.

2011-ben a Firenzei Dante Múzeum, a Casa di Dante meghívására bemutatta a *Pokol 34 énekének* inspirációjára készült 34 alkotását **Dante egész alakos szobrával** együtt, amelyet Dante szülőházának ajándékozott. A szobor azóta a múzeum bejáratánál fogadja a belépőt.

2013-ban a *Purgatórium 33 énekének* szobrászi megjelenítését látta vendégül a Casa di Dante.

2016-ban, Dante születésének 750. évfordulójához kapcsolódva, a Casa di Dante igazgatója meghívta a művésznünket az Isteni színjáték betetőzését, a Paradiso boldogságát, az Istenlátás káprázatos örömét fénylő tűzecsettel mintázott szoborképeinek a bemutatására. A december 6-i megnyitó csodálatos ünnep volt. Firenzei nobilitások mellett jeles olasz művészettörténészek és a Firenzében élő magyar közösség tagjai köszöntötték nagy tisztelettel Madarassy Istvánt. A megnyitón a magyar kormány képviselőjében az Emberi Erőforrások Minisztériumának államtitkára szólt a magyarság közel nyolc évszázados Dante-kultuszáról, amelynek kezdetei a 13. század végére nyúlnak vissza, s amelynek látványos megnyilvánulása volt 1294-ben, amikor Dante Alighieri a Firenzei Köztársaság nevében Firenze főterén nagy tisztelettel és ünnepélyesen fogadta a nápolyi királyi párt és elsőszülött, trónörökös fiukat, Martell Károlyt (1271–1295), aki 1290-től – IV. Kun László magyar király halála után az édesanyja,

Magyarországi Mária nápolyi királyné jogán – elnyerte a magyar királyságot. A koronázás, jóllehet nem a Szent Koronával történt, de Európa uralkodói előtt ez nem jelentett akadályt. S ettől kezdve bizonyosan jó kapcsolatot ápolt Dante a nápolyi, majd a magyarországi Anjou-királyi udvarral. Martell Károly barátságával tüntette ki a költőt és politikust. Firenze tiszteletbeli magyar konzulja, Dr. Ungar is örömmel köszöntötte a művészt, aki e harmadik firenzei Dante-kiállításával jelentősen megerősítette Firenze és Magyarország 1000 éves kulturális kapcsolatát. Prokopp Mária magyar művészettörténész professzor Madarassy István művészetéről és azon belül a Dante-ciklusok művészi jelentőségéről szólt, amelyek Dante enciklopédikus művének kortárs – Salvador Dali vagy a magyar Borsos Miklós, Gy. Szabó Béla – képzőművészeti megjelenítései között is kiemelt helyet foglalnak el. S behatóan méltatta a Paradiso VIII. énekének fénylő jelenetét, amelyben a költő (akit Beatrice kísért) találkozik az égi Vénuszon a mennyei dicsőség magaslatán álló koronás magyar királlyal, Martell Károllyal.

Dante Alighieri *Divina Commediáját* már születésekor a szívébe zárta Magyarország. A mű legkorábbi legszínvonalasabb festményekkel illusztrált trecento kézirata I. Károly magyar király számára készült az 1330-as években (Budapest, Egyetemi Könyvtár Ms. Ital. 1.).

Dante a *Paradiso* IX. énekét, a szerelmesek dicséretét Martell Károly és felesége, Habsburg Klemencia méltatásával kezdi. E boldog házaspár „magva” a *Paradiso* írásakor már törvényes magyar király I. (Anjou) Károly néven (1308–1342). A *Paradiso* XIX. énekének végén így kiált fel Dante:

„Óh, boldog Magyarország! csak ne hagyja magát félre vezetni már [...]”

(*Paradiso*, XIX. 142–143., Babits Mihály fordítása)

Manuela Bartolotti-Ablondi olasz művészettörténész is nagy elismeréssel szólt a magyar művész dantei látomásait megjelenítő káprázatos fényű kompozícióinak a képzőművészeti jelentőségéről és egyedülálló technikai találmányáról, a vörösréz különböző hőfokú kezelésének bravúros alkalmazásáról, amellyel megsej-

tetni engedi a Paradiso ragyogását a szivárvány színeinek széles színskáláján. Az angyalok hozsannázó seregében Beatrice vezetésével Dante átszellemülten csodálja az Ég kilenc körében egyre nagyobb boldogságban tündöklő üdvözlőket. Ezek az örömtől hevülő, táncoló lelkek az aranyfényű vörösréz lapokra hegesztve, élénken fénylő színekben lebegve üzenik felénk – a művész lelkén keresztül – Dante üzenetét:

„Csüggedtem volna, lankadt képzelettel,
de folyton-gyors kerékként forogtatt
vágyat és célt bennem a Szeretet,
mely mozgat Napot és minden csillagot”

(Paradiso, XXX. 142–145., Babits Mihály fordítása)

Madarassy István gondolatvilágában és így a művészetében nagy szerepe van a természetnek. Szárnyaló képzeletének vidám és szomorú gondolatait, érzéseit örömmel fejezi ki a természetből vett jelenségekkel, mint a fa, a madár, a szőlőfürt stb. sokatmondó, dekoratív ábrázolásával. A daloló, a szárnyaló madár az ő művészi lelkének emblémája is. Ebbe rejti szignatúráját is.

Madarassy István az apai műhelyben már gyermekkorától elsajátított biztos technikai ismeretekkel és a Török Pál utcai művészeti szakközépiskolában szerzett szakmunkás bizonyítvány

A Triga restaurálása közben

birtokában, valamint a főiskolai tanulmányai előtt a Nemzeti Múzeumi restaurátorműhelyben szerzett gyakorlati tudással a pályája elején örömmel vállalt restaurátori megbízásokat. Ezek közül kiemelkedik a már említett, a budapesti Parlamenttel szemközti pompás palota – eredetileg a Legfelsőbb Bíróság, a Curia épülete, ma Néprajzi Múzeum – oromzatán álló **Triga**. Senyei Károly – az 1896. évi millennium korának ünnepektől kezdve – a római diadalkocsit idéző, három párral vágató kocsit eredetileg az igazság allegóriáját emelte magasba.

A Tatabánya feletti Kő-hegy csúcsán álló **Turul-emlékmű**nek, Donáth Gyula szobrászművész alkotásának a felállítására is a millenniumi ünnepek részeként került sor 1907-ben, Árpád fejedelem 907. évi nagy katonai győzelme emlékére. (A győzelmet Kézai Simon írta le a *Magyarok krónikájában*.) A nagyméretű, kiterjesztett szárnyú, nyitott csőrű bronzmadár a karmai közt Attila kardját tartja, és a fejét a stilizált, aranyozott Szent Korona ékesíti, a magyarok isteni eredetének jelképe. Szárnyának fesztávolsága 15

A restaurált Turul-emlékmű a Tatabánya feletti Kő-hegy csúcsán

méter. Európa egyik legnagyobb madárszobra. A II. világháború sérüléseiből Madarassy István teremtette újjá.

A pesti Duna-part Bach-korszakbeli építészeti remekművének, Feszli Frigyes **Vigadó**jának, a magyar romantika egyedülálló emlékének a 20. századi újjáépítéséhez Madarassy István készítette el a földszinti előtér pompás csillárait Feszli Frigyes eredeti rajzai és az egykori csillárok fényképei alapján.

Vigadó

A pesti **Szent István-bazilika** – amely Szent István királyunk jobbjának nagy becsben álló ereklyéjét őrzi – szentélyének kandeláberei is Madarassy István művészetét dicsérik, éppen úgy, mint a Lechner Ödön, a magyar szecesszió világhírű építészé által tervezett **Földtani Intézet** számára készített világítótestek.

Művésznünk iparművészeti használati és dísz tárgyainak hosszú sorára most csak néhány belsőépítészeti alkotással utalunk: tabernákulum, feszület, örökmécses, keresztelőmedence Budapest legszebb modern templomaiban: a gazdagréti Szent Angyalok templom, a Magyar Szentek

temploma, a káposztásmegyeri Szentháromság-templom, valamint a soproni Szent Imre-templom számára készített ötvösművészeti alkotások.

Madarassy István művésze tette híressé Gyöngyös város Eszpresszó bár galériáját és Budapest Perinaldo éttermét.

Külön fejezetet érdemelnének a művész rajzai, amelyeket utazásai során és a szoborképekről születő első gondolatai kapcsán vetett papírra. A gyors lendülettel, biztos tudással készített rajzok a jelenségek dekoratív szépségét és mélyen szimbolikus gondolatát éles szemmel meglátó, jeles művész alkotásai.

Földtani Intézet

